

मा. मुंबई उच्च न्यायालयात व नागपूर/औरंगाबाद
खंडपीठ येथे शासनामार्फत दाखल करण्यात येणाऱ्या
रिट याचिका, अपिले इ. ई-फाईलींग प्रणालीद्वारे
दाखल करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण-१०२१/प्र.क्र.३७४/म.शि.-५,
मादाम कामामार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई -४०० ०३२.
दिनांक : १४ फेब्रुवारी, २०२२

वाचा :- १) शासन परिपत्रक क्रमांक- न्यायप्र-२००९/प्र.क्र.२२०/०९/मशि-५, दिनांक ०८.१०.२००९
२) शासन आदेश क्रमांक- संकीर्ण-२०१४/(२०३/१४)/मशि-४, दिनांक २७.०१.२०१५
३) शासन परिपत्रक क्रमांक- न्यायप्र-२२१५/प्र.क्र.३०/आस्था-१, दिनांक ३०.०१.२०१५
४) शासन परिपत्रक क्रमांक- संकीर्ण २०१५/(प्र.क्र.२९१/१५)/मशि-१, दिनांक ०१.०७.२०१५
५) शासन निर्णय क्रमांक - न्यायाप्र-२०१८/प्र.क्र. ३२४/मशि-५ दिनांक १८.१२.२०१८.
६) विधी व न्याय विभाग परिपत्रक क्रमांक-३७०-२०२१/संकीर्ण/ई दिनांक २०.१२.२०२१.

परिपत्रक :-

मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांनी राज्य शासनाचे सर्व प्रशासकीय विभाग व त्यांच्याशी संलग्नित कार्यालयांकडून शासनामार्फत दाखल होणारी सर्व न्यायालयीन प्रकरणे/याचिका ई-फायलिंग (e-filling) प्रणालीद्वारे संबधित सरकारी वकील/अभियोक्ता यांचेमार्फत दाखल करणे बंधनकारक असल्याचे कळविले आहे. सबब अशी प्रकरणे दाखल करताना प्रशासकीय विभाग/क्षेत्रीय कार्यालय यांनी संबधित सरकारी वकील/ अभियोक्ता यांचेशी योग्य तो समन्वय साधावा, अशा प्रकारच्या सूचना संदर्भ क्रमांक ६ येथील विधी व न्याय विभागाच्या परिपत्रकान्वये दिलेल्या आहेत. त्यास अनुसरून उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व कार्यालयांनी याबाबतची नोंद घेऊन त्याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी.

२. उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखालील शासकीय/अनुदानित/विनाअनुदानित संस्था/महाविद्यालये व सर्व अकृषि विद्यापीठांतील शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्यामार्फत विविध सेवा व आस्थापनाविषयक तसेच अन्य बाबींसंदर्भात मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मा. उच्च न्यायालय तसेच मा. सर्वोच्च न्यायालय येथे विविध याचिका दाखल केल्या जातात. याअनुषंगाने शासनाच्या संदर्भाधीन परिपत्रक/शासन आदेशान्वये न्यायालयीन प्रकरणे काटेकोरपणे हाताळण्याच्यादृष्टीने वेळोवेळी सुचना/आदेश निर्गमित करण्यात आलेले आहेत. तरी देखील याबाबत फारसे गांभीर्य नसल्याचे दिसून येत आहे. सदर परिपत्रकाद्वारे असेही निर्देश देण्यात येत आहे की, न्यायालयीन प्रकरणी सविस्तर परिच्छेदनिहाय अभिप्राय दाखल करताना विभागांतर्गत खंडपीठनिहाय नियुक्त केलेले विधी अधिकारी यांच्याकडून तपासून घेण्यात यावेत आणि परिच्छेदनिहाय शपथपत्राचा मसूदा शासनमान्यतेसाठी शासनाकडे सादर करण्यात यावा. शासन मान्यतेसाठी प्रस्ताव सादर करताना प्रकरणाच्या घटनाक्रमाचा संपूर्ण तपाशील द्यावा. तसेच त्यास अनुसरून शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार संबंधीत अधिनियम/

परिनियम/अधिसूचना/शासन निर्णय/शासन परिपत्रक इ. नुसार स्वयंस्पष्ट अभिप्रायासह अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा. सदर बाबींचा उल्लेख न करता प्रस्ताव शासनास सादर केल्यानंतर, त्रुटींची पूर्तता करण्यामध्ये विलंब झाल्यास, या विलंबास त्या-त्या टप्प्यावर जे अधिकारी/ कर्मचारी जबाबदार राहतील व त्यांची जबाबदारी निश्चित करून त्यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यात येईल. मा. न्यायालयात दाखल होणाऱ्या विविध याचिकांच्या अनुषंगाने खालील सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्याबाबत सर्व संबंधितांना या परिपत्रकान्वये पुनःश्च कळविण्यात येत आहे :-

- अ) मा. न्यायालयात शासनाच्या विरोधात दाखल होणाऱ्या याचिकेच्या अनुषंगाने आवश्यक ते परिच्छेदनिहाय अभिप्राय त्या-त्या सहसंचालकांकडून प्राप्त करून संवाचनालयामार्फत तात्काळ शासनाच्या मान्यतेकरीता सादर करण्यात यावेत. तसेच मा. न्यायालयात शासनाच्यावतीने शपथपत्र दाखल करताना ते विभागीय सहसंचालक दर्जाच्या अधिकाऱ्यामार्फत दाखल करण्यात यावे आणि न्यायालयीन प्रकरणांच्या सद्यःस्थितीबाबत वेळोवेळी शासनास अवगत करण्यात यावे.
- आ) न्यायालयीन प्रकरणांशी संबंधित सरकारी वकील अथवा विशेष विधिज्ञ यांना आवश्यक ते कागदपत्र/माहिती त्वरीत उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी तसेच न्यायालयीन प्रकरणांबाबत सरकारी वकीलांशी सल्लामसलत करून शासनाची बाजू योग्यरित्या मांडण्याची व्यक्तीशः जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक यांची राहिल.
- इ) एखाद्या प्रकरणी मा. न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध पुनर्विचार याचिका/मा. वरिष्ठ न्यायालयात अपिल याचिका दाखल करावयाची असल्यास त्याबाबत संबंधित सरकारी वकील/विशेष विधिज्ञ यांचे अभिप्राय घेऊन आवश्यक तो प्रस्ताव विहीत वेळेत तात्काळ सादर करण्याची व्यक्तीशः जबाबदारी संबंधित संचालक/विभागीय सहसंचालक यांची राहिल.
- ई) मा. न्यायालयाने वेळोवेळी दिलेल्या आदेशांची अंमलबजावणी करण्यासारखी परिस्थिती असल्यास, विहीत कालावधीत अंमलबजावणी करण्यात यावी. नसल्यास, वरिष्ठ न्यायालयात अपील करण्यासाठी सरकारी वकील यांचे अभिप्राय घेऊन याचिकेतील मागणीच्या अनुषंगाने दाखल करण्यात आलेल्या शपथपत्रामध्ये अंतर्भूत असलेल्या व्यतिरिक्त नवीन मुद्दे विचारात घेऊन तसा प्रस्ताव आवश्यक कागदपत्रांसह विहीत वेळेत शासनास सादर करण्यात यावा.
- उ) न्यायालयीन प्रकरणांच्याबाबतीत शासन, संबंधित संचालनालय व विभागीय सहसंचालक यांच्यामध्ये समन्वय राखण्याकरीता व क्षेत्रीय कार्यालयातील सर्व न्यायालयीन प्रकरणे गंभीरपणे हाताळण्याकरीता तसेच मा. न्यायालयाने दिलेल्या आदेशांचे विहीत वेळेत पालन करणे/ पुनर्विचार याचिका दाखल करणे/वरिष्ठ न्यायालयात अपिल याचिका दाखल करण्याची कार्यवाही करणे यासारख्या कालमर्यादेत करावयाच्या कार्यवाहीकरीता प्रत्येक क्षेत्रीय कार्यालयामध्ये एका जबाबदार नोडल अधिकाऱ्याची नियुक्ती करण्यात यावी. तसेच नियुक्त नोडल अधिकारी यांचे नाव, भ्रमणध्वनी क्रमांक इत्यादींची माहिती वरिष्ठ कार्यालयास कळवावी.
- ऊ) अंतिमतः वरील सर्व आदेशांची अंमलबजावणी करण्याची व्यक्तीशः जबाबदारी त्या-त्या विभागीय सहसंचालकांची जरी असली, तरी सर्व न्यायालयीन प्रकरणांचा दर तिमाही आढावा संचालनालय स्तरावर घेऊन तसा अहवाल संबंधित संचालकांनी शासनास सादर करावा.

३. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक २०२२०२१४१६१०२०३७०८ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(द.रा. कहार)
सह सचिव, महाराष्ट्र शास

प्रत,

- १) संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ३) सर्व विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण/तंत्र शिक्षण
- ४) सर्व कुलसचिव, अकृषि विद्यापीठे
- ५) प्रधान सचिव.उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, यांचे स्विय सहायक.
- ६) सहा. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा/अपील शाखा/रिट शाखा), मुंबई
- ७) सहा. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर, औरंगाबाद.
- ८) अ,म व ई शाखा विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) म.शि.५ कार्यासन, निवडनस्ती.